

ELEKTRON POCHTA VA UN DAN FOYDALANISH

Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabalari

***Tursunova Ozoda,
Saidqulova Dilnoza,
Tohirova Mohira,
Jórayeva Mohinur***

Annotatsiya: Maqolada elektron pochta (e-mail) tizimi va uning ishlash tamoyillari haqida so'z yuritilgan. Elektron pochta bugungi kunda axborot almashishning eng samarali va tezkor vositasiga aylangan. Maqolada elektron pochta orqali xabar yuborish va olish jarayoni, shuningdek, uning foydalari, jumladan tezlik, fayl almashish, va global aloqani ta'minlash kabi afzalliklari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Elektron pochta, e-mail, xabar yuborish, xabar olish, kommunikatsiya, xavfsizlik, parol himoyasi, fayl almashish, internet, pochta tizimi, axborot uzatish, samaradorlik, arxivlash, global aloqa.

Annotation: The article talks about the electronic mail (e-mail) system and its working principles. E-mail has become the most effective and fastest means of information exchange today. The article examines the process of sending and receiving e-mail and its benefits, including speed, file sharing, and global connectivity.

Keywords: Electronic mail, e-mail, sending messages, receiving messages, communication, security, password protection, file sharing, internet, postal system, information transmission, productivity, archiving, global communication.

Аннотация: В статье рассказывается о системе электронной почты (e-mail) и принципах ее работы. Электронная почта сегодня стала самым эффективным и быстрым средством обмена

информацией. В статье рассматривается процесс отправки и получения электронной почты и его преимущества, включая скорость, обмен файлами и глобальную связь.

Ключевые слова: Электронная почта, электронная почта, отправка сообщений, получение сообщений, связь, безопасность, защита паролем, обмен файлами, Интернет, почтовая система, передача информации, производительность, архивирование, глобальная связь.

Elektron pochta xizmati va uning afzalliklari. Internet–xalqaro tarmog‘ining asosini Electronic mail (E-mail) - elektron pochta xizmati tashkil qiladi. Elektron pochta xuddi odatdagi pochta dek bo‘lib, faqat bunda xatni qog‘ozga emas, balki kompyuter klaviaturasidan harf va so‘zlarni terib, ma’lum elektron yozuv ko‘rinishiga keltiriladi. Elektron pochta maxsus dastur bo‘lib, uning yordamida Internet tarmog‘i orqali dunyoning ixtiyoriy joyidagi elektron manzilga xat, hujjat, ya’ni ixtiyoriy ma’lumotni tezda (bir necha soniya va daqiqalarda) jo‘natish va qabul qilib olish mumkin. Elektron pochta kamchiligi shundan iboratki, xat jo‘natuvchi va qabul qiluvchining har ikkalasi ham foylanayotgan kompyuter Internet tarmog‘iga ulangan bo‘lishi zarur.

Xabar va pochta qutisi tushunchalari. Xabar, umuman olganda, foydalanuvchi pochta orqali yuborishi kerak bo‘lgan ma’lumot xisoblanadi va oldindan boshqa dasturda (masalan Word) tayyorlab, keyin elektron pochta orqali jo‘natishi maqsadga muvofiqdir. Pochta serveri ham o‘zining matn terish oynachasiga ham ega bulib, xabarni shu oynada yozish mumkin.

Pochta qutisi – bu foydalanuvchi uchun elektron pochta xizmatini taqdim etuvchi kompyuterda qayd qilingan nomdir. Ushbu nom kompyuter xotirasida papka ko‘rinishida shakllantiriladi va u o‘zida kiruvchi va chiquvchi xabarlarni vaqtinchalik saqlaydi. Elektron pochta manzillaridagi

elektron pochta manzili belgisidan (_____ @ _____ .__) oldin kelgan yozuv pochta qutisi nomini anglatadi.

Xabarlarning turlari. Xabarlar turli ko‘rinishda bo‘lishi mumkin masalan: matn, grafik, rasm, ovoz va video ma’lumotlar. YUborilishi rejalashtirilayotgan ma’lumotlarning hajmi bo‘yicha ham chegaralanish mavjud. Har bir pochta provayderi o‘zining siyosatiga ega bo‘lib bitta xabarning 2, 5, 10Mb hajmgacha bo‘lgan xabarlarni yuborishni ta’minlaydi. Agarda bu hajm oshib ketsa katta hajmdagi xabarlarni Rar yoki Zip dasturlari yordamida arxivlab yuborish tavsiya etiladi.

Elektron pochta manzili. Elektron manzil @ belgisi bilan ajratilgan ikki qismdan iborat, ya’ni manzilgoh @ foydalanuvchi nomi. Elektro manzilga misol tarikasida. tuit@tuit.uz, tuit@inbox.uz larni keltirish mumkin, bu elektron manzillar “tuit” nomli ishlatuvchining <http://mail.tuit.uz>, <http://inbox.uz> pochta serverida joylashgan pochta kutisi xisoblanadi.

Xabarlarni uzatish va qabul qilish. Tashkil qilingan elektron pochta orqali boshqa elektron manzilga xat jo‘natish ketma-ketligini ko‘rib chiqamiz: dastlab, mail.ru Web sahifasi ishga tushiriladi va ekranda hosil bo‘lgan ishchi oynaning Imya darchasida foydalanuvchi elektron manzili va Parol darchasida paroli kiritiladi va Voyti tugmachasi bosiladi. Komu darchasiga xat jo‘natilishi kerak bo‘lgan elektron manzil, Kopiya darchasiga, agar shu xat boshqa manzilga ham jo‘natilishi kerak bo‘lsa, o‘sha manzil, Tema darchasiga xat mavzusi yoziladi. Xat mazmuni pastki bo‘sh oynaga yoziladi va Otpavit tugmachasi bosiladi. Agar xat to‘g‘ri jo‘natilgan bo‘lsa, u holda ekranda Uspeshno otpravlen ma’lumoti paydo bo‘ladi. Foydalanuvchi elektron manzil orqali kompyuter xotirasidagi ixtiyoriy fayllarni ham jo‘natishi mumkin. Buning uchun Prikreplit tugmachasi bosiladi. Agar bir nechta faylni jo‘natish kerak bo‘lsa, qolgan fayllar ham shu tartibda tanlanadi.

Foydalanuvchi elektron pochtaga kelgan xatlarni ko‘rishi uchun Vxodyamie buyrug‘i tanlanadi. Ekranida pochtaga kelgan xatlar ro‘yxati paydo bo‘ladi. Unda xat kimdan, mavzusi, pochtaga qachon kelib tushgan va fayl o‘lchami to‘g‘risida ma’lumot saqlangan. Foydalanuvchi xatni o‘qishi uchun, Tema bandida sichqonchani chap tugmachasi bosiladi. Ekranida xat mazmuni paydo bo‘ladi. Foydalanuvchi xatni o‘qishi va agar zaruriyat bo‘lsa Fayl(Pechat buyrug‘i orqali printerda chop qilishi mumkin. Elektron pochtaga keraksiz xatni o‘chirish uchun dastlab u belgilanadi va Udalit tugmachasi bosiladi. o‘chirilgan fayl Korzinaga borib tushadi. Korzinani tozalash Ochistit Korzina buyrug‘i orqali amalga oshiriladi.

Kopiya darchasiga, agar shu xat boshqa manzilga ham jo‘natilishi kerak bo‘lsa, o‘sha manzil, Tema darchasiga xat mavzusi yoziladi. Ushbu vazifadan biror elon yoki yangilikni ko‘pchilikka barobar yuborish uchun foydalaniladi.

Spam tushunchasi, spamlarning turlari va ularga karshi kurashish. «Spam» termini yangi mazmunda jonga teguvchi elektron tarqatmalar yoki pochta chiqindilari degan ma’noni anglatadi. Spamlar 1993-yilda paydo bo‘lgan. Usenet kompyuter tarmog‘i administratori Richard Depyu yaratgan dasturdagi xato 1993-yil 31-mart kuni konferensiyalardan biriga ikki yuzta bir xil xat jo‘natilishini keltirib chiqardi. Uning norozi suhbatdoshlari jonga teguvchi xabarlarga tezda - «spam» degan nom topdilar. «Kasperskiy Laboratoriyasi» tushunchasiga ko‘ra, spam - bu so‘rilmagan anonim ommaviy tarqatmalardir.

Spam (foydalanuvchi tomonidan so‘rilmagan axborot) jo‘natuvchining (spamer) maqsadi va vazifalariga qarab tijorat axborotiga ega bo‘lishi yoki unga hech qanday aloqasi bo‘lmasligi mumkin. SHunday qilib, mazmuniga qarab, xabarlarning «tijorat» spami - «unsolicited commercial e-mail» (umumiy qabul qilingan abbreviaturasi - UCE) va «notijorat» - «unsolicited bulk e-mail» (UBE) turlari mavjud.

Anonim: barcha ko‘pincha aynan yashirin yoki qalbakilashtirilgan qayta aloqa manzili ko‘rsatilgan avtomatik tarqatmalardan jabrlanadi.

Ommaviy: ushbu tarqatmalar aynan ommaviy va faqatgina shular spamerlar uchun haqiqiy biznes hamda foydalanuvchilar uchun haqiqiy muammo hisoblanadi.

So‘rilmagan: imzolangan tarqatmalar va konferensiyalar bizning tushunchamizga kirmasligi kerakligi yaqqol tushunarli. Har bir elektron pochta xizmati o‘zining foydalanuvchilariga spamdan himoyalash vositalarini taklif qilishadi. YA’ni spangga taalluqli bo‘lgan elektron manzillar spam filtriga kiritiladi va ushbu manzillardan kelayotgan spamlar xabarlar vaqtincha saqlanuvchi katalogga avtomatik tarzda joylashtiriladi va 30 kundan keyin o‘chirib tashlanadi.

Filtrlar va kora ruyxat. Filtrlar asosan kelayotgan xatlarni saralash, tartiblash funksiyasini bajaradi. Qora ruyxat esa xat yuboruvchi manzilni maxsus jurnalga kiritib bu manzildan boshqa xat olmaslik maksadida ishlatiladi.

Xalkaro pochta xizmatlari: mail.ru, gmail.com, yahoo.com. Elektron pochta orqali ma’lumot yuborish uchun ikki yo‘nalish mavjud, bulardan biri bepul elektron pochta xizmati deb yuritilib, undan foydalanish uchun Internetda ma’lum bir Web sahifalari mavjuddir. Bular mail.ru, yahoo.com, umail.uz, gmail.com va hokazo. Foydalanuvchi dastlab, pochta manziliga ega bo‘lishi kerak. Pochta manzilini tashkil qilish uchun Internet Explorer dasturining asosiy oynasiga ushbu Web sahifalaridan biri chaqiriladi va ishga tushiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.1. Galiyev, A., Makarov, I., Karpunina, A., & Leukhin, A. (2022). Metaverse: huquqiy masalalarni tavsiflash. IT Professional, 24(2), 50-57.
2. Huang, S. V., Baughman, A. V., Zeng, X., va boshqalar (2022). Metaverse: Integratsiyalashgan marketing kommunikatsiyalarining zamonaviy chegarasi. Marketing kommunikatsiyalari jurnali.

3. Li, L. H., Braud, T., Zhou, P., va boshqalar (2021). Hammasi bitta haqiqatmi? Immersiv tahliliy adabiyotlarni keng qamrovli tekshirishga. Ma'lumotlar, axborot va boshqaruv jurnali.
4. Mystakidis, S. (2022). Metaverse. Entsiklopediya, 2(1), 486-497.
5. Park, S. M. va Kim, Y. G. (2022). Metaverse: qonunlar va siyosat. Telekommunikatsiya va radioeshittirish xizmatlari jurnali.
6. Radianti, J., Majchrzak, T. A., va boshqalar (2022). Qanday qilib Metaverse ta'lim uchun qulay texnologiya bo'lishi mumkin? Izlanish tadqiqoti. EUROMOT.
7. Barishnikov K. Formirovaniye integrirovannoy sistema internet marketing. - Donetsk, 2020.
8. A.S. Arora va S.A. Sanni, J. Promoti Ijtimoiy media marketingi tadqiqotlarining o'n yillik boshqaruvi. Jurnalning Rag'batlantirish menejmenti. Tadqiqot sintezi yangi mavzular va yangi yo'nalishlar, 25.04.2019-yil.